ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	**ПСИХОМЕТРІЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ**	
Викладач (-і)	**МИКОЛА МАКСИМОВ ВОЛОДИМИРОВИЧ**	
Контакт викладача	mykola.maksymov@usfu.edu.ua	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)	
Семестр вивчення	II	
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС: Усього годин: Лекцій: Практичних / семінарських занять: Самостійної роботи:	3 90 10 6 74
Форма контролю	**ЗАЛІК**	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Мова вивчення	Українська	

АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Психометрія та психологічне вимірювання» спрямована на формування у здобувачів третього рівня вищої освіти (аспірантів) системного уявлення про теоретичні засади та практичні методи кількісного вимірювання психічних явищ. Вона забезпечує оволодіння сучасними психометричними інструментами, методами побудови та стандартизації тестів, а також навичками статистичного аналізу даних. Особлива увага приділяється валідності та надійності психодіагностичних методик, використанню комп'ютерних технологій та адаптивного тестування.

Дисципліна має міждисциплінарний характер, поєднуючи знання з психології, педагогіки, статистики та інформаційних технологій. Вона сприяє розвитку критичного мислення щодо якості вимірювальних інструментів, формує навички їх практичного застосування у клінічній, освітній та організаційній психології.

У результаті вивчення дисципліни аспіранти здобувають здатність самостійно розробляти та адаптувати психометричні методики, проводити комплексний аналіз даних, інтегрувати сучасні технології у психодіагностику та здійснювати науково обґрунтовану інтерпретацію результатів.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою вивчення дисципліни є сформування у студентів цілісне уявлення про теоретичні та практичні основи психометрії, забезпечити оволодіння методами психологічного вимірювання та інтерпретації результатів, розвинути навички практичного застосування психометричних інструментів у дослідженнях та професійній діяльності, а також сприяти формуванню критичного мислення щодо якості та валідності психодіагностичних методик.

Завдання вивчення дисципліни «Психометрія та психологічне вимірювання» полягають у ознайомленні студентів з історією розвитку психометрії та сучасними теоретичними моделями вимірювання, методам побудови, стандартизації та нормування психометричних тестів, забезпеченні володіння статистичними методами аналізу психометричних даних, розкриттю можливостей використання комп'ютерних технологій та адаптивного тестування, формування практичних навичок застосування психометрії у клінічній, освітній та організаційній психології, а також спрямуванню

студентів на опанування інноваційних підходів у психометрії, включно з інтеграцією великих даних та IT-технологій.

Основні завдання:

- Ознайомити студентів з історією розвитку психометрії та сучасними теоретичними моделями вимірювання.
- Навчити методам побудови, стандартизації та нормування психометричних тестів.
- Забезпечити володіння статистичними методами аналізу психометричних даних.
- Розкрити можливості використання комп'ютерних технологій та адаптивного тестування.
- Формувати практичні навички застосування психометрії у клінічній, освітній та організаційній психології.
- Спрямувати студентів на опанування інноваційних підходів у психометрії, включно з інтеграцією великих даних та IT-технологій.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчальна дисципліна «Психометрія та психологічне вимірювання» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи психометрії та вимірювання

Тема 1. Предмет і завдання психометрії та психологічного вимірювання.

Дисципліна розпочинається з визначення психометрії як науки про кількісне вимірювання психологічних явищ та процесів. Розглядаються її основні завдання — створення, перевірка та застосування інструментів для оцінки індивідуальних відмінностей. Висвітлюється значення психометрії для розвитку психологічної науки та практики. Акцент робиться на необхідності поєднання теоретичних знань і практичних навичок у вимірюванні психічних властивостей.

Тема 2. Історія розвитку психометрії та становлення вимірювальних підходів.

У темі простежується еволюція психометрії від перших спроб кількісного опису індивідуальних відмінностей до сучасних моделей вимірювання. Аналізуються ключові етапи становлення тестології та внесок провідних учених у розвиток методів оцінки. Розглядаються історичні контексти використання тестів у клінічній, освітній та організаційній практиці. Підкреслюється значення історичного досвіду для розуміння сучасних тенденцій психометрії.

Тема 3. Теоретичні моделі вимірювання психічних явищ.

Тема присвячена класичній теорії тестів та сучасним моделям, зокрема теорії відповіді на завдання (IRT). Розглядаються концепції латентних змінних та їх роль у побудові психометричних інструментів. Аналізуються переваги та обмеження різних моделей вимірювання. Особлива увага приділяється практичному застосуванню моделей у психологічних дослідженнях.

Тема 4. Поняття надійності, валідності та стандартизації тестів.

У темі розкривається сутність ключових характеристик психометричних інструментів — надійності та валідності. Розглядаються методи їх оцінки та забезпечення у процесі створення тестів. Аналізується значення стандартизації для порівнянності результатів та коректності інтерпретацій. Підкреслюється важливість дотримання наукових стандартів у психодіагностиці.

Тема 5. Етичні та методологічні аспекти психологічного вимірювання.

Тема висвітлює етичні принципи використання психометричних методів, включно з питаннями конфіденційності та коректності інтерпретацій. Розглядаються методологічні проблеми, що виникають у процесі вимірювання психічних явищ. Аналізується роль професійної відповідальності психолога у застосуванні тестів. Акцент робиться на необхідності дотримання міжнародних стандартів та етичних кодексів.

Змістовний модуль 2. Практичні методи та сучасні технології психометрії

Тема 6. Методи побудови та адаптації психометричних тестів.

У темі розглядаються принципи створення тестових завдань та шкал. Аналізуються етапи розробки тестів — від формулювання конструкту до апробації та адаптації. Висвітлюються особливості перекладу та культурної адаптації психометричних інструментів. Підкреслюється значення емпіричної перевірки якості тестів.

Тема 7. Статистичні методи аналізу психометричних даних.

Тема присвячена застосуванню математичної статистики у психометрії. Розглядаються методи факторного аналізу, кореляційного аналізу та регресійного моделювання. Аналізується роль статистичних процедур у перевірці валідності та надійності тестів. Особлива увага приділяється практичним прикладам використання статистики у психологічних дослідженнях.

Тема 8. Використання комп'ютерних технологій та адаптивного тестування.

У темі висвітлюються сучасні технології комп'ютерного тестування та їх переваги. Розглядається концепція адаптивного тестування, що дозволяє підвищити точність вимірювання. Аналізуються програмні засоби для обробки та аналізу психометричних даних. Підкреслюється значення цифрових технологій для розвитку психодіагностики.

Тема 9. Практичне застосування психометрії у різних галузях психології.

Тема демонструє приклади використання психометричних методів у клінічній, освітній та організаційній практиці. Розглядаються специфічні інструменти для оцінки когнітивних, емоційних та особистісних характеристик. Аналізується роль психометрії у прийнятті рішень та плануванні інтервенцій. Акцент робиться на практичній значущості психометрії для професійної діяльності психолога.

Тема 10. Сучасні тенденції та перспективи розвитку психометрії.

У темі розглядаються інноваційні напрями розвитку психометрії, включно з інтеграцією великих даних та нейропсихологічних методів. Аналізуються перспективи використання штучного інтелекту та машинного навчання у вимірюванні психічних явищ. Висвітлюється роль міждисциплінарних підходів у розвитку психометрії. Підкреслюється значення постійного оновлення методів відповідно до потреб сучасної науки та практики.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні джерела:

1. Андрущенко В. П. Наукова діяльність у системі вищої освіти : монографія. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 280 с.
2. Бабич Н. Д. Основи наукових досліджень : навч. посіб. – Київ : Либідь, 2018. – 256 с.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : навч. посіб. – Київ : Освіта, 2015. – 180 с.
4. Кремень В. Г. Філософія освіти : монографія. – Київ : Знання, 2011. – 400 с.
5. Кухаренко В. М. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт : навч.-метод. посіб. – Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 112 с.
6. Луговий В. І. Якість вищої освіти : монографія. – Київ : НАН України, 2016. – 350 с.
7. Паламарчук В. Ф. Методика наукової творчості : навч. посіб. – Київ : Академвидав, 2016. – 210 с.
8. Савельєв Є. В. Методологія та організація наукових досліджень : монографія. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 320 с.
9. Турченко Г. Ф. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2018. – 200 с.
10. Ярошенко О. М. Академічне письмо : методичні рекомендації. – Київ : Університет «Києво-

Могилянська академія», 2020. – 95 с.

Додаткові джерела:

1. American Educational Research Association, APA, NCME. Standards for Educational and Psychological Testing. Washington, DC: APA, 2014.
2. Anastasi, A., Urbina, S. Psychological Testing. 7th ed. New Jersey: Prentice Hall, 1997.
3. Bond, T. G., Fox, C. M. Applying the Rasch Model: Fundamental Measurement in the Human Sciences. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2007.
4. Borsboom, D. Measuring the Mind: Conceptual Issues in Contemporary Psychometrics. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
5. Cohen, R. J., Swerdlik, M. E. Psychological Testing and Assessment. 9th ed. New York: McGraw-Hill, 2018.
6. Crocker, L., Algina, J. Introduction to Classical and Modern Test Theory. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1986.
7. DeVellis, R. F. Scale Development: Theory and Applications. 4th ed. Thousand Oaks, CA: Sage, 2016.
8. Embretson, S. E., Reise, S. P. Item Response Theory for Psychologists. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000.
9. Kaplan, R. M., Saccuzzo, D. P. Psychological Testing: Principles, Applications, and Issues. Belmont, CA: Wadsworth, 2018.
10. Kline, P. The Handbook of Psychological Testing. London: Routledge, 2000.
11. Linn, R. L. (Ed.). Educational Measurement. 4th ed. Phoenix, AZ: Oryx Press, 2006.
12. Lord, F. M., Novick, M. R. Statistical Theories of Mental Test Scores. Reading, MA: Addison-Wesley, 1968.
13. McDonald, R. P. Test Theory: A Unified Treatment. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 1999.
14. Messick, S. Validity of Test Interpretation and Use. Princeton, NJ: ETS, 1989.
15. Mislevy, R. J., Behrens, J. T. Psychometric Models in Educational Assessment. New York: Springer, 2005.
16. Murphy, K. R., Davidshofer, C. O. Psychological Testing: Principles and Applications. 6th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson, 2005.
17. Richaud, M. C., Mesurado, B., Lemos, V. N. Contemporary Psychometrics: New Developments and Applications. IntechOpen, 2025.
18. Van der Ark, L. A., Emons, W. H. M., Meijer, R. R. Essays on Contemporary Psychometrics. Springer, 2023.
19. van der Linden, W. J., Hambleton, R. K. (Eds.). Handbook of Modern Item Response Theory. New York: Springer, 1997.
20. Zumbo, B. D. Validity and Validation in Social, Behavioral, and Health Sciences. Cham: Springer, 2014.

Інформаційні ресурси:

1. American Psychological Association – Standards for Testing: apa.org/science/programs/testing (apa.org in Bing)
2. Buros Center for Testing (University of Nebraska): buros.org
3. IntechOpen – Contemporary Psychometrics: intechopen.com
4. Springer – Psychometrika Journal: springer.com/journal/11336
5. The Psychometrics Centre (University of Cambridge): psychometrics.cam.ac.uk (psychometrics.cam.ac.uk in Bing)

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковою формою контролю з освітнього компонента є **залік**, який виставляється за результатами роботи здобувача освіти протягом семестру на основі загальної суми набраних балів. Окремий підсумковий контрольний захід для отримання заліку не передбачається.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами роботи на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійних, індивідуальних та інших передбачених програмою завдань. Максимальна кількість балів за окреме заняття або інший вид роботи виставляється за умови повного і правильного виконання завдань, ґрунтовного володіння матеріалом, розуміння основних понять і закономірностей теми, здатності аргументовано висловлювати власну позицію, застосовувати набуті знання та формулювати обґрунтовані висновки.

У разі неповного виконання завдань, наявності змістових помилок, недостатньої аргументованості відповідей або часткового володіння навчальним матеріалом кількість балів зменшується відповідно до рівня виконання роботи. Підсумкова оцінка за освітній компонент визначається як сума балів, отриманих здобувачем освіти протягом семестру за всі передбачені види навчальної роботи.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Вивчення курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, професійної відповідальності, самостійності, взаємної поваги та інтелектуальної відкритості.

Академічна залученість. Очікується систематична підготовка до занять, опрацювання рекомендованих джерел, активна участь у дискусіях, практичній та аналітичній роботі.

Самостійність. Здобувач освіти несе відповідальність за власну освітню траєкторію, своєчасне опрацювання матеріалів курсу та надолуження пропущених тем.

Академічна доброчесність. Неприпустимими є плагіат, фабрикація і фальсифікація даних, списування, несанкціоноване використання чужих матеріалів та інші форми академічної недоброчесності.

Академічна комунікація. Взаємодія в межах курсу має відповідати стандартам професійної етики: аргументованість позицій, коректність дискусії, повага до альтернативних поглядів і відповідальне використання професійної термінології.

Конфіденційність та етика. Під час аналізу клінічних, консультативних, дослідницьких або інших професійних випадків обов’язковим є дотримання принципів конфіденційності, захисту персональних даних і професійної етики.

Використання цифрових та ШІ-інструментів. Цифрові сервіси та інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжні засоби навчання за умови збереження авторства, академічної самостійності, критичної перевірки отриманих результатів і дотримання вимог академічної доброчесності.

Професійний стандарт. У межах курсу підтримується культура, наближена до професійного та наукового середовища: точність формулювань, доказовість тверджень, критичне мислення, відповідальність за власні висновки та повага до стандартів психологічної науки і практики.